

Patent dodatkowy
do patentu _____

Zgłoszono: 05. I. 1962 (P 98 004)

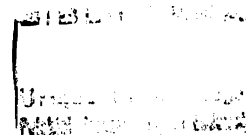
Pierwszeństwo: _____

Opublikowano: 20. X. 1964

Kl. 12 o 5/04

MKP C 07 c 33/04

UKD

Współtwórcy wynalazku: dr Herbert Köppe, dr Karl Zeile

Właściciel patentu: C.H. Boehringer Sohn Ingelheim nad Renem
(Niemiecka Republika Federalna)

Sposób wytwarzania nowych alkinodioli

1

Wynalazek dotyczy sposobu wytwarzania nowych alkinodioli o ogólnym wzorze 1, w którym R_1 oznacza resztę alkilową, alkenyloową, alkinyloową, aralkilową, cykloalkilową, lub ewentualnie podstawioną resztę aryloową, R_2 — atom wodoru, niskocząsteczkową grupę alkilową lub atom chlorowca, a R_3 — resztę alkilową zawierającą w przypadku, gdy R_1 oznacza grupę metyloową, 1 lub 2 atomy węgla, aralkilową lub ewentualnie podstawioną resztę aryloową, przy czym R_1 i R_3 nie mogą oznaczać równocześnie wolnej lub podstawionej reszty arylowej.

Stwierdzono, że szczególnie korzystnie jest wytwarzać te związki przez reakcje α -hydroksyketonów o ogólnym wzorze 2, w którym reszty R_1 i R_3 mają wyżej podane znaczenie, z pochodnymi alkinowymi o ogólnym wzorze 3, w którym R_2 ma wyżej podane znaczenie, a X oznacza resztę metalu lub resztę $MgHal$, przy czym Hal oznacza atom chlorowca. W przypadku gdy R_2 oznacza atom wodoru, może być on ewentualnie później zastąpiony znanym sposobem przez chlorowiec.

Reakcja przebiega według równania 1, w którym R_1 , R_2 , R_3 i X mają wyżej podane znaczenie.

Poniżej opisano korzystną metodę przeprowadzania sposobu według wynalazku.

Przeprowadzając reakcję ze związkami metaloorganicznymi alkinów, rozpuszcza się przede wszystkim metal alkaliczny w ciekłym amoniaku z równoczesnym dodatkiem alkinu. Dalsze połą-

2

czenie związków metaloorganicznych alkinów z α -hydroksyketonami odbywa się w temperaturach poniżej — 35°C w ciekłym amoniaku lub po jego odparowaniu dodatku obojętnego rozpuszczalnika w temperaturach 0—130°C. Jako obojętny rozpuszczalnik nadaje się przede wszystkim benzen, toluen, ksylen, dwumetyloformamid. Tak otrzymane związki metaloorganiczne substancji o ogólnym wzorze 1, przeprowadza się następnie przez traktowanie rozcieńczonymi kwasami lub chlorkiem amonu w odpowiednie alkinodirole.

Okazało się, że dla połączenia związków Grignarda z odpowiednimi α -hydroksyketonami o ogólnym wzorze 2, korzystny jest następujący sposób postępowania:

Związek Grignarda alkinu wytwarza się w obojętnym rozpuszczalniku, zwłaszcza czterohydrofuranie. Następnie dodaje się α -hydroksyketon w temperaturach pomiędzy — 20°C a + 50°C, przy czym na jeden mol α -hydroksyketonu wchodzi w reakcję przynajmniej 2 mole związku Grignarda. Reakcję prowadzi się najkorzystniej w atmosferze azotu. Po zakończeniu reakcji mieszaninę reakcyjną rozkłada się podczas chłodzenia za pomocą chlorku amonu lub rozcieńczonych kwasów, a żądany produkt wyizolowuje z fazy organicznej.

W przypadku gdy resztę R_2 stanowi atom wodoru można go w produkcie końcowym zastąpić ewentualnie chlorowcem. W tym celu celowo traktuje się w znany w zasadzie sposób związki al-

kinowy w obojętnym rozpuszczalniku wodnym roztworem związku o wzorze $Me-O-Hal$, w którym Me oznacza metal alkaliczny, a Hal atom chlorowca przy temperaturach od $-10^{\circ}C$ do $+30^{\circ}C$. Utworzone przy tym chlorowcoalkindiole wydzielają się z fazy wodnej w postaci cieczy lub w postaci krystalicznej i mogą być wyodrębniane w znany sposób.

Stosowane jako związki wyjściowe α -hydroksyketony są również częściowo nowymi związkami. Mogą być one na przykład wytwarzane w znany sposób na drodze reakcji Grignarda z pochodnymi kwasów α -hydroksykarboksylowych według równania 2. Y oznacza tu na przykład grupę karboksamidową lub nitrylową a reszty R_1 i R_3 mają wyżej podane znaczenie. W celu otrzymania związków o ogólnym wzorze 2, w którym R_1 oznacza resztę alkilową lub aralkilową, można również związki metaloorganiczne alkinów poddać reakcji z aldehydami, a następnie z wodą znanym sposobem według równania 3.

W tym równaniu reakcyjnym R_3 ma wyżej podane znaczenie, Me oznacza atom metalu, a R_4 atom wodoru, resztę alkilową lub aryłową, przy czym reszta CH_2R_4 jest równoznaczna z R_1 , a R_1 posiada wyżej podane znaczenie.

Związki otrzymane sposobem według wynalazku są wartościowymi preparatami farmaceutycznymi, które odznaczają się szczególnie działaniem uspakajającym. W wyższych dawkach wywierają one również działanie nasenne i narkotyczne. Odznaczają się przy tym bardzo małą toksycznością. Jako szczególnie korzystne okazały się: 3-me-

tylo-4-fenylobutyno-(1)-3,4-diol, 1-bromo-3-metylo-4-fenylobutyno-(1)-3,4-diol oraz 3-fenylopentyno-(1)-3,4-diol.

Niżej podane przykłady objaśniają sposób według wynalazku.

Przykład I. 3-fenylopentyno-(1)-3,4-diol. Do 450 ml ciekłego amoniaku wprowadza się 11,5 (0,5 mola) sodu, który rozpuszcza się dając niebieskie zabarwienie; jednocześnie wprowadza się silny strumień acetyleny aż do odbarwienia roztworu. Następnie podczas dobrego chłodzenia (temperatura wnętrza naczynia reakcyjnego $-40^{\circ}C$) dodaje się w ciągu 30 minut powoli, dobrze mieszając, 30 g (0,2 mola) α -hydroksypropiofenonu rozpuszczonego w 60 ml eteru (absolutnego). Wprowadzanie słabego strumienia acetyleny podtrzymuje się nadal. Po odłączeniu kąpieli oziębiającej, miesza się w dalszym ciągu przy wprowadzaniu acetyleny tak długo, aż amoniak całkowicie odparowuje. Pozostałość zalewa się eterem, następnie wprowadza się ostrożnie lód i zobojętnia kwasem solnym (rozcieńczonym 1:1). Warstwę eterową oddziela się, fazę wodną wytrząsa jeszcze dwukrotnie z eterem, połączone wyciągi eterowe przemycwa rozcieńczonym kwasem siarkowym i roztworem kwaśnego węglanu sodowego, suszy nad siarczanem magnezu i destyluje w próżni.

Temperatura wrzenia przy 0,06 Hg: $88-90^{\circ}C$. Wydajność: 32 g (91%).

Według sposobu opisanego w przykładzie I otrzymuje się jeszcze następujące związki o ogólnym wzorze 1.

Przykład				Właściwości fizyczne
Nr	R_1	R_2	R_3	
II	metyl	wodór	metyl	temperatura wrzenia 0,25 Hg : $46^{\circ}C$
III	etyl	wodór	metyl	temperatura wrzenia 0,5 Hg : $57-58^{\circ}C$
IV	n-propyl	wodór	metyl	temperatura wrzenia 0,06 Hg : $56-58^{\circ}C$
V	izopropyl	wodór	metyl	temperatura topnienia $68-71^{\circ}C$
VI	n-butyl	wodór	metyl	temperatura wrzenia 0,04 Hg : $68-69^{\circ}C$
VII	n-heksyl	wodór	metyl	temperatura wrzenia 0,02 Hg : $86-87^{\circ}C$
VIII	n-oktyl	wodór	metyl	temperatura wrzenia 0,05 Hg : $106^{\circ}C$
IX	cykloheksyl	wodór	metyl	temperatura topnienia $111,5-113^{\circ}C$
X	p-chlorofenyl	wodór	metyl	temperatura wrzenia $105-107^{\circ}C$

Przykład XI. 3-fenylopentyno-(1)-3,4-diol. Do 450 ml ciekłego amoniaku wprowadza się 11,5 g (0,5 mola) sodu, który rozpuszcza się dając niebieskie zabarwienie. Jednocześnie wprowadza się acetylen aż do odbarwienia roztworu. W dalszym ciągu dodaje się 200 ml toluenu (bezwodnego) i po odłączeniu kąpieli oziębiającej miesza się energicznie aż do ilościowego odparowania amoniaku. Do pozostałej zawiesiny dodaje się kroplami, mieszając roztwór 30 g α -hydroksypropiofenonu (0,2 mola) w 100 ml toluenu, przy czym równocześnie wprowadza się jeszcze słaby strumień acetyleny. Następnie miesza się dalej w cią-

gu 8 godzin w temperaturze łaźni wodnej ($60-100^{\circ}C$). Po oziębieniu wprowadza się pod chłodnicą kawałki lodu i zobojętnia kwasem solnym (1:1). Po oddzieleniu warstwy toluenowej fazę wodną wytrząsa się z eterem. Następnie fazy organiczne łączy się razem, suszy nad siarczanem magnezu i odparowuje w próżni rozpuszczalnik. Pozostałość frakcjonuje się w próżni.

Temperatura wrzenia przy ciśnieniu 0,04 mm Hg : $84-87^{\circ}C$.

Przykład XII. 3-n-propylopentyno-(1)-3,4-diol. Do roztworu bromku etylomagnezowego w czterohydrofuranie otrzymanego z 54,5 g (0,5 mola)

bromku etylu, 12 g wiórków magnezowych i 250 ml czterohydrofuranu (bezwodnego) wprowadza się mieszając acetylen w atmosferze azotu, przy czym zachodzi lekkie pienienie się wskutek wywiązywania się etanu. Przy dalszym wprowadzaniu acetylenu rozpuszcza się powoli w temperaturze 0°C 23,2 g (0,2 mola) n-propylo- α -hydroksyetyloketonu w 50 ml czterohydrofuranu i dodaje się powoli, przy czym zawsze musi znajdować się nadmiar acetyleny. Aż do zakończenia reakcji wprowadza się jednocześnie azot. Mieszaninę re-

akcyjną, chłodząc rozkłada się chlorkiem amonowym, fazę organiczną oddziela się, a fazę wodną kilkakrotnie wytrząsa eterem. W dalszym ciągu łączy się razem fazy organiczne, suszy siarczanem magnezu, oddestylowuje rozpuszczalnik i pozostałość frakcjonuje się w próżni.

Temperatura wrzenia 0,05 Hg : 55—57°C.

Według metody podanej w przykładzie XII o-
10 trzymuje się jeszcze następujące związki o ogólnym wzorze 1.

Przykład Nr	R ₁	R ₂	R ₃	Właściwości fizyczne
XIII	metyl	wodór	etyl	Temperatura wrzenia 11 Hg : 96°C
XIV	metyl	wodór	fenyl	Temperatura topnienia 62—65°C
XV	metyl	wodór	p-chlorofenyl	Temperatura topnienia 74—76°C

Przykład XVI. 1-bromo-3-n-propylo-penty-
no-(1)-3,4-diol. 180 g wodorotlenku potasu rozpuszcza się w 800 ml wody, oziębia do temperatury 0°C, dodaje powoli 25 ml bromu i mieszaninę tę wytrząsa z 38,9 g 3-n-propylo-penty-
no-(1)-3,4-diolu w ciągu 30 minut. Fazę organiczną wytrząsa się kilkakrotnie z eterem, roztwór etero-

wy przemywa się dwukrotnie 25 ml 2n kwasu solnego i dwukrotnie nasyconym roztworem chlorku potasu, suszy nad siarczanem magnezu, następnie eter oddestylowuje się w próżni. Pozostałość w ilości 59 g frakcjonuje się w próżni.

Temperatura wrzenia 0,04 Hg : 83—84°C (36 g).

Przykład Nr	R ₁	R ₂	R ₃	Właściwości fizyczne
XVII	fenyl	brom	metyl	temperatura topnienia 70—73°C
XVII	metyl	"	"	temperatura topnienia 93—96°C
XIX	etyl	brom	metyl	temperatura wrzenia 0,02 Hg : 72—73,5°C
XX	n-propyl	brom	metyl	temperatura wrzenia 0,01 Hg : 95,5°C
XXI	izopropyl	brom	metyl	temperatura topnienia 80—83°C
XXII	n-heksyl	brom	metyl	temperatura topnienia 81—85°C
XXIII	cykloheksyl	brom	metyl	temperatura wrzenia 0,05 Hg : 114,5—115°C
XXIV	metyl	brom	etyl	temperatura topnienia 95—96°C
XXV	metyl	brom	fenyl	temperatura topnienia 77—78°C

Zastrzeżenie patentowe

Sposób wytwarzania nowych alkinodioli o ogólnym wzorze 1, w którym R₁ oznacza resztę alki-
lową, alkenylową, alkinyłową, aralkilową, cyklo-
alkilową lub ewentualnie podstawioną resztę ary-
lową, R₂ — atom wodoru, niskocząsteczkową gru-
pę alkiłową lub atom chlorowca oraz R₃ — resztę
alkilową zawierającą w przypadku, gdy R₁ ozna-
cza grupę metylową, 1 lub 2 atomy węgla, aral-
kilową lub ewentualnie podstawioną resztę ary-

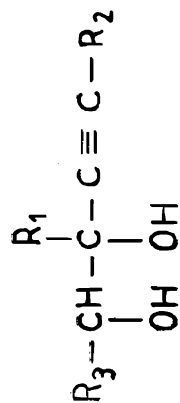
lową, przy czym R₁ i R₃ nie mogą oznaczać rów-
nocześnie wolnej lub podstawionej reszty arylo-
wej, znamienny tym, że α -hydroksyketony o
ogólnym wzorze 2, w którym R₁ i R₂ mają wyżej
podane znaczenie, poddaje się reakcji z pochod-
nymi alkinowymi o ogólnym wzorze 3, w którym
R₂ ma wyżej podane znaczenie, a X oznacza resztę
metalalu lub resztę —MgHal, przy czym Hal
oznacza atom chlorowca i ewentualnie, jeżeli R₂
oznacza atom wodoru, zastępuje się go później
znanym sposobem przez chlorowiec.

Dokonano jednej poprawki

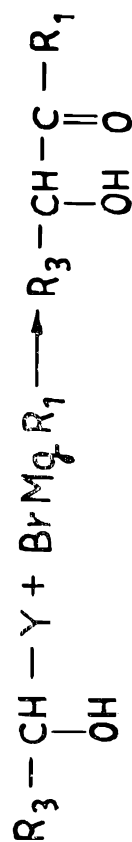

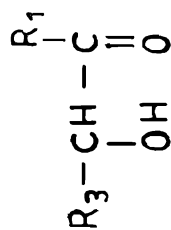
Równanie 1

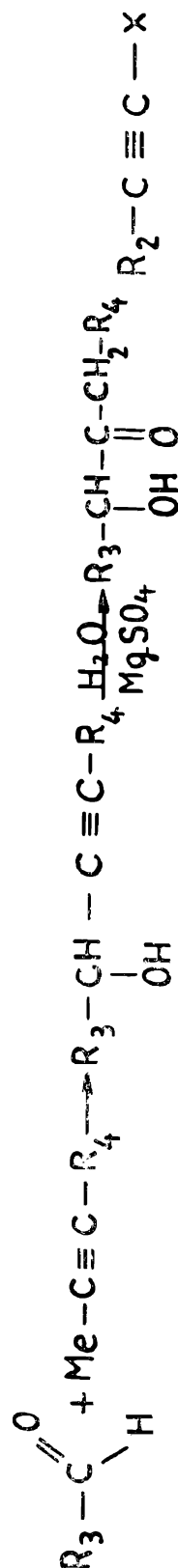
Wzór 1

Równanie 2

Wzór 2

Równanie 3

Wzór 3

